

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

A jogszabályoknak és szabályozásoknak való megfelelés kérdései a könyvvizsgálat során

Könyvvizsgálók kötelező éves továbbképzése
2018.

1

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

Az előadás témái

- Változások a könyvvizsgálónak a jogszabályoknak és szabályozásoknak való meg nem feleléssel („NOCLAR”) kapcsolatos feladataiban
- Gyakorlati kérdések a csalás felderítésével összefüggésben a könyvvizsgálat során

2

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

Változások a könyvvizsgálónak a jogszabályoknak és szabályozásoknak való meg nem feleléssel („NOCLAR”) kapcsolatos feladataiban

3

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

NOCLAR – Tárgyalandó témák

- Releváns Standard(ok) célja, hatóköre és hatálya
- Meg nem felelés fogalma
- Felelősségek:
 - a vezetés és az irányítással megbízott személyek
 - a könyvvizsgáló
- A könyvvizsgáló feladata meg nem felelés esetén
- Kommunikáció, jelentéstétel
- Csoport audit speciális kérdései
- Dokumentációs követelmények
- Könyvvizsgálaton kívüli megbízások specialitásai

4

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

Releváns könyvvizsgálati standardok és egyéb szakmai szabályozások

- ISA 250 - A jogszabályok és szabályozások figyelembevétele a pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatánál [és annak módosítása]
- IESBA Etikai Kódex 225 sz. szakasza – „Válaszadás jogszabályoknak és szabályozásoknak való meg nem felelésre”

5

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

IESBA Kódex 225. („NOCLAR”) szakasz

- 2017. július 15-én hatályba lépett a Könyvvizsgálók Nemzetközi Etikai Standard Testülete (IESBA) által kiadott Könyvvizsgálók Etikai Kódexe (Code of Ethics for Professional Accountants) (továbbiakban a Kódex) 225 sz. szakasza – „Responding to Non-Compliance with Laws and Regulations” (~a jogszabályoknak és szabályozásoknak való meg nem felelésre adott válaszlépések)

6

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

A Kódex 225. szakasz Célja és hatóköre

- a könyvvizsgáló felelősségének és feladatainak rögzítése beazonosított vagy gyanított meg nem felelés esetén,
- útmutatás a meg nem felelés várható hatása megítélésére és az arra válaszként adott lehetséges eljárásokra.

7

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

ISA 250 (Felülvizsgált)

- A 2017. december 15-ét követően kezdődő időszakok pénzügyi kimutatásai könyvvizsgálata vonatkozásában hatályba lépett a 250. témaszámú nemzetközi könyvvizsgálati standard „A jogszabályok és szabályozások figyelembevétele a pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatánál” felülvizsgált változata (továbbiakban „ISA 250R”)

8

Az ISA 250R Hatóköre

- A Standard a könyvvizsgálónak azon felelősségével foglalkozik, hogy a jogszabályokat és szabályozásokat a pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatánál figyelembe vegye, és
- nem vonatkozik olyan bizonyosságot nyújtó megbízásokra, amelyekben a könyvvizsgálót konkrétan azzal bízák meg, hogy elkülönülten tesztelje a bizonyos jogszabályoknak és szabályozásoknak való megfelelést és arról jelentést készítsen

9

„Meg nem felelés” definíciója 1/a Milyen típusú cselekmények tartoznak bele? (általános)

ISA 250	Kódex 225	ISA 250R
a hatályos jogszabályokkal vagy szabályozásokkal ellentétesen, szándékosan vagy nem szándékosan elkövetett mulasztásos vagy tevőleges jogsértés.	szándékosan vagy nem szándékosan, mulasztással vagy tevőlegesen elkövetett cselekmények, amelyek ellentétesek a hatályos jogszabályokkal vagy szabályozásokkal	szándékosan vagy nem szándékosan, mulasztással vagy tevőlegesen elkövetett cselekmények, amelyek ellentétesek a hatályos jogszabályokkal vagy szabályozásokkal

10

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

„Meg nem felelés” definíciója

1/b Milyen típusú cselekmények tartoznak bele? (specifikus)

ISA 250	Kódex 225	ISA 250R
<ul style="list-style-type: none"> a gazdálkodó egység által, annak nevében vagy annak képviselőjében kötött ügyletek 	<p>[nem nevesít illet kifejezetten]</p>	<ul style="list-style-type: none"> a gazdálkodó egység által, annak nevében vagy annak képviselőjében kötött ügyletek a gazdálkodó egység üzleti tevékenységéhez kapcsolódó személyes célú kötelelességszegés

11

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

„Meg nem felelés” definíciója

2. Ki követheti el?

ISA 250	Kódex 225	ISA 250R
a gazdálkodó egység vagy az irányítással megbízott személyek („IMBSZ”), a vezetés vagy az alkalmazottak [utóbbiak esetében: a gazdálkodó egység nevében annak képviselőjében]	az ügyfél, vagy az IMBSZ, a vezetés vagy más, az ügyfélnél vagy annak közvetlen irányítása alatt dolgozó személyek	a gazdálkodó egység, vagy az IMBSZ, a vezetés vagy más, az gazdálkodó egységnél vagy annak közvetlen irányítása alatt dolgozó személyek

12

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

„Meg nem felelés” definíciója

3. Milyen típusú cselekmények **nem** tartoznak bele?

ISA 250	Kódex 225	ISA 250R
A meg nem felelés nem tartalmazza a gazdálkodó egység üzleti tevékenységeihez nem kapcsolódó személyes visszaélést.	[nem nevesít ilyet kifejezetten]	A meg nem felelés nem tartalmazza a gazdálkodó egység üzleti tevékenységeihez nem kapcsolódó személyes visszaélést.

13

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

A vezetés és az irányítással megbízott személyek felelőssége

ISA 250 és ISA 250R	Kódex 225
annak biztosítása, hogy a gazdálkodó egység tevékenységeit a jogszabályok és szabályozások rendelkezéseivel összhangban végezze,	annak biztosítása, hogy a gazdálkodó egység tevékenységeit a jogszabályok és szabályozások rendelkezéseivel összhangban végezze. (továbbá) akár az adott gazdálkodó, akár pedig az IMBSZ valamelyike, a vezetés valamely tagja vagy a gazdálkodónál vagy annak irányítása alatt dolgozó bármely magánszemély által elkövetett bármely meg nem felelés beazonosítása és kezelése.

14

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

A könyvvizsgáló felelőssége az ISA 250 és 250R szerint

- a pénzügyi kimutatásokban szereplő lényeges összegek és közzétételek meghatározására közvetlen hatással bíró jogszabályok és szabályozások → bizonyíték szerzése a megfelelésre vonatkozóan
- az üzleti tevékenység működési vonatkozásai, az üzleti tevékenység folytatására vonatkozó képesség, esetleges lényeges bírságvonatok miatt releváns egyéb jogszabályok és szabályozások → a pénzügyi kimutatásokra potenciálisan lényeges hatással bíró meg nem felelések azonosítását elősegítő könyvvizsgálati eljárások végrehajtása

15

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

A könyvvizsgáló felelőssége az 250R szerint - kiegészítés

- A könyvvizsgálónak a beazonosított vagy gyanított meg nem felelések vonatkozásában jogszabályból, szabályozásból vagy etikai követelményekből eredően az ISA 250R-hez képest további vagy attól eltérő kötelezettségei lehetnek pl. az alábbiakban:
 - adott válaszok
 - kapcsolódó kommunikáció
 - szükséges dokumentációs követelmények
- A pótlólagos követelményeknek való megfelelés további releváns információk forrása lehet az ISA-k előírásainak való általános megfelelés céljából is

16

A könyvvizsgáló kötelezettségei beazonosított vagy gyanított meg nem felelés esetén

- ismereteket kell szereznie a cselekmény jellegéről és az előfordulásának a körülményeiről
- meg kell vitatnia a kérdést a vezetés megfelelő szintjén, és adott esetben IMBSZ-vel
- ha nem szerezhető elegendő információ, értékelnie kell az elegendő és megfelelő audit bizonyíték hiányának hatását a könyvvizsgálói véleményre
- értékelnie kell a meg nem felelés hatásait a könyvvizsgálat egyéb vonatkozásaival kapcsolatban (pl. kockázatbecslés, írásbeli nyilatkozatok megbízhatósága)

17

A vezetés megfelelő szintje a meg nem felelés megvitatására

- A vezetésnek a meg nem felelés megbeszélése szempontjából megfelelő szintje beazonosítása főbb szempontjai:
 - az ügy jellege és körülményei
 - a ténylegesen és potenciálisan érintett személyek köre
 - az összejátszás valószínűsége
 - az ügy potenciális következményei
 - vajon a vezetés adott szintje képes-e kivizsgálni az ügyet és megtenni a megfelelő lépéseket
- legalább egy szinttel a meg nem felelésben érintett vagy potenciálisan érintett személyek szintje fölött

18

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

További intézkedések szükségességének megítélése

- Értékelni kell a vezetés és az IMBSZ által adott válaszok megfelelőségét illetve további lépések szükségességét
- Különösen: megrendült-e a könyvvizsgáló bizalma a vezetés és az IMBSZ tisztességét illetően
- Indokolt esetben a szükséges további lépések jellegének és terjedelmének meghatározása, pl.:
 - Az ügy feltárása a megfelelő hatóság felé akár abban az esetben is, ha erre a vonatkozó jogszabályi vagy szabályozási keretrendszer közvetlenül nem kötelezi
 - A megbízástól és az ügyfélkapcsolattól való visszalépés, ha ezt a vonatkozó jogszabályok és szabályozás lehetővé teszik

19

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

Jelentéstétel a beazonosított vagy gyanított meg nem felelésről

- A beazonosított vagy gyanított meg nem felelés kommunikálása az IMBSZ felé
- A beazonosított vagy gyanított meg nem felelés esetleges hatása a könyvvizsgálói jelentésre
- A beazonosított vagy gyanított meg nem felelés jelentése a gazdálkodó egységen kívüli megfelelő hatóság felé

20

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

Meg nem felelés hatóság felé történő bejelentése titoktartás kontra közérdek

- Mi az erősebb?
 - A titoktartási kötelezettség?
 - A közérdek szolgálata?
- ISA 250 logikája: titoktartási kötelezettség köti a könyvvizsgálót, kivéve ha azt valamely jogi előírás közvetlenül felülírja
- ISA 250R logikája: adott esetben a közérdek felülírja a könyvvizsgáló titoktartási kötelezettségét, és a könyvvizsgálónak akkor is indokolt lehet a meg nem felelés illetékes hatóság felé történő bejelentése, ha arra jogszabály kifejezetten nem kötelezi

21

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

Meg nem felelés hatóság felé történő bejelentése

ISA 250R

- Milyen esetekben?
 - a) Jogszabály, szabályozás vagy releváns etikai előírások megkövetelik a könyvvizsgálótól, hogy jelentsen
 - b) A könyvvizsgáló úgy döntött, hogy a bejelentés a megfelelő válaszlépés az azonosított vagy gyanított meg nem felelésre a releváns etikai előírások szerint
 - c) Jogszabály, szabályozás vagy vonatkozó etikai előírások biztosítják a könyvvizsgálónak a jogot a bejelentésre
- Egyéb esetek:
Jogszabály, szabályozás vagy vonatkozó etikai előírások által előírt titoktartási kötelezettsége eleve kizárhatja a beazonosított vagy gyanított meg nem felelés hatóság felé általa történő bejelentését

22

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

Meg nem felelés hatóság felé történő (önkéntes) bejelentése gyakorlati kérdései

IESBA Kódex

- Bejelentéssel elérni szándékozott cél:
 - annak lehetővé tétele, hogy egy megfelelő hatóság kivizsgálassa a kérdést és intézkedést hozasson a köz érdekében [és a bejelentés lehetősége jogilag nem kizárt]
- Példák ilyen lehetséges esetekre:
 - Korruptiók esetek, működési engedélyt érintő ügyek, piaci vagy egyéb rendszerkockázatot jelentő ügyek, közegészséget, környezetet veszélyeztető ügyek, adóelkerülést segítő konstrukciók promótálása, stb.
- Egyéb megfontolások:
 - Van-e megfelelő hatóság? Van-e a könyvvizsgáló részére megfelelő jogvédelem az esetleges hátrányos következményekkel szemben? Veszélyeztetett lehet-e a fizikai biztonsága?

23

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

Meg nem felelés hatóság felé történő bejelentése gyakorlati kérdései

Magyar szabályozási megfontolások

A Könyvvizsgáló törvény 67. §-a által nevesített, a könyvvizsgáló jogszabály által is előírt (!) titoktartási kötelezettsége megszegését nem jelentő adatszolgáltatás, bejelentés, információ-átadás:

- pénzügyi törvény szerinti bejelentés
- a kamara fegyelmi bizottsága által lefolytatott fegyelmi eljárás
- közfelügyeleti illetve kamarai minőség-ellenőrzés
- a közfelügyeleti hatáskör gyakorlásához szükséges adatszolgáltatás
- Magyar Nemzeti Bank által lefolytatott ellenőrzési eljárás
- könyvvizsgáló váltás ill. csoportkönyvvizsgálat
- a 537/2014/EU Rendelet 12. cikk szerinti bejelentés, párbeszéd

24

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

Meg nem felelés hatóság felé történő bejelentése gyakorlati kérdései Magyar szabályozási megfontolások (folyt.)

Magyar Nemzeti Könyvvizsgálati Standard A1-A4 szakasza szerint adat, információ csak megkeresésre adható ki, kivéve az alábbi eseteket:

- a pénz és tőkepiaci tevékenységet szabályozó jogszabályok által a Magyar Nemzeti Bank haladéktalan tájékoztatását előíró esetek,
- a pénzmosásra utaló adat, tény vagy körülmény felmerülése esetén a könyvvizsgálót terhelő hatósági bejelentési kötelezettség.

25

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

Csoport könyvvizsgálat specialitásai

- komponens könyvvizsgáló:
 - kommunikálnia kell csoport könyvvizsgálatáért felelős partner felé ha tényleges vagy vélt meg nem felelés jut a tudomására a komponenssel kapcsolatban, kivéve, ha ezt jogszabály vagy szabályozás tiltja
- csoport könyvvizsgáló:
 - ha tényleges vagy vélt meg nem felelés jut a tudomására (ideértve komponens auditor kommunikációját is), mérlegelnie kell, hogy a kérdés releváns lehet-e egy vagy több olyan komponens szempontjából, amelyeknél bármely célból könyvvizsgálatot végeznek
 - lépéseket kell tennie a tényleges vagy vélt meg nem felelésnek a releváns komponensek könyvvizsgálói felé történő kommunikációja érdekében, kivéve, ha ezt jogszabály vagy szabályozás tiltja

26

Dokumentációs követelmények

A könyvvizsgálónak a könyvvizsgálati dokumentációba bele kell foglalnia a jogszabályoknak és szabályozásoknak való azonosított vagy gyanított meg nem felelést, és

- a) az elvégzett könyvvizsgálati eljárásokat, meghozott jelentős szakmai megítéléseket és az azok alapján levont következtetéseket, [különös tekintettel a köz érdekében történő esetleges további lépések szükségességének megfontolására]
- b) a meg nem feleléshez kapcsolódó jelentős kérdésekről a vezetéssel, az irányítással megbízott személyekkel és másokkal folytatott megbeszéléseket, beleértve hogy a vezetés és amennyiben értelmezhető az irányítással megbízott személyek hogyan válaszoltak az adott ügyre

27

Könyvvizsgálaton kívüli szakmai szolgáltatások specialitásai

- Megismerés, vezetéssel és az IMBSZ-kel való kommunikáció, esetleges további lépések szükségességének megfontolása: lényegileg azonosak a könyvvizsgálatnál megfogalmazottakkal
- Dokumentáció: tartalmában hasonló, de csak „ajánlás” és nem kötelezettség
- Kommunikáció a gazdálkodó könyvvizsgálójával:
 - A cég audit ügyfele: cégen belüli kommunikálni kell kivéve, ha azt jogszabály vagy szabályozás tiltja
 - A gazdálkodó egy hálózatba tartozó cég audit ügyfele: mérlegelni kell a kommunikációt a hálózati cég felé
 - Nem audit ügyfél: mérlegelni kell a kommunikációt a külső könyvvizsgáló felé

28

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

Gyakorlati kérdések a csalás felderítésével összefüggésben a könyvvizsgálat során

29

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

Csalás - tartalomjegyzék

- I. A (gazdasági) csalás definíciója és jellemzői
- II. A visszaélési fa, főbb csalás típusok
- III. Visszaélési háromszög
- IV. Visszaélések tünetei
- V. Visszaélések feltárásának forrásai
- VI. A könyvvizsgáló célja, és felelőssége
- VII. Követelmények és a törvényi előírások alkalmazása a gyakorlatban

30. oldal

 Magyar Könyvvizsgálói Kamara

I. Mit értünk (csalás) visszaélések alatt?

(ISA 240)

- A csalás
 - olyan **szándékos** cselekmény,
 - amit a vezetők, **irányításért** megbízott személyek, munkavállalók vagy harmadik személyek követnek el,
 - **meztévesztés** alkalmazásával,
 - **méltánytalan** vagy **illegális előnyök** megszerzése érdekében.
- A cselekedet eredménye a **pénzügyi kimutatások téves bemutatása**.
- Audit szempontjából különösen releváns:
 - Beszámoló készítés során elkövetett visszaélés (menedzsment visszaélés)
 - Eszközök hűtlen kezelése

31. oldal

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

II. Meghamisított beszámoló

- Ilyen beszámolóról akkor beszélhetünk, ha a(z) (éves) beszámoló szándékos számszaki vagy közzétételi **hibákat tartalmaz**, illetve abból szándékosan adatokat hagytak ki:
 - azért, hogy a pénzügyi kimutatások felhasználóit félrevezessék azáltal, hogy befolyásolják a gazdálkodó egység teljesítményéről és nyereségességéről kialakított vélekedéseiket.
 - ezek a beszámolót jelentős mértékben befolyásolják (a pénzügyi kimutatásokba lényeges hibás állításokat foglalnak bele)

33. oldal

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

II. Meghamisított beszámoló

- Típusai:
 - A pénzügyi beszámoló alapját képző könyvelési adatok ill. háttér dokumentációk hamisítása, manipulálása.
 - Gazdasági események pénzügyi kimutatásainak, tranzakcióknak vagy egyéb lényeges információknak mellőzése vagy félremagyarázása
 - A számviteli alapelvek szándékos helytelen alkalmazása az összegek, a besorolás, a bemutatás módja vagy a közzététel tekintetében

34. oldal

Magyar Könyvvizsgáló Kamara

II. Meghamisított beszámoló

- A gyakorlatban a csalási szándékú pénzügyi beszámolás a hatékonynak gondolt kontrollok felülírásával történik, például:
 - fiktív naplótételek rögzítése, a fordulónap végéhez közeli időpontban
 - a működési eredmények manipulálása
 - becslések nem megfelelő alkalmazása
 - a felmerült események leplezése vagy közzé nem tétele
 - összetett, átláthatatlan ügyletek
 - jelentős és szokatlan ügyletekhez kapcsolódó nyilvántartások és feltételek megváltoztatása

35. oldal

Magyar Könyvvizsgáló Kamara

II. Hűtlen kezelés

- Hétköznapi nyelven **lopás**, illetve **sikkasztás**
- Sok esetben hamis vagy félrevezető nyilvántartásokkal vagy dokumentumokkal társul, hogy az eszközök hiányát vagy megfelelő engedély nélküli elzálogosítását leplezzék
- A könyvvizsgáló felelőssége kiterjed a beszámoló jelentős mértékű torzulását okozó cselekményekre is
- A sikkasztás hatását a kisebb cégek sokkal jobban megérik
- A könyvvizsgáló nem valószínű, hogy magát a lopást felfedezi, valószínűbb, hogy a lopás elkendőzésére irányuló lépéseket – ami a visszaélés másik alapvető eleme – észreveszi

36. oldal

 Magyar Könyvvizsgálói Kamara

II. Hűtlen kezelés

- A hűtlen kezelés tipikus esetei:
 - Befolyt összegek elsikkasztása (például követelésekből befolyt összegek elsikkasztása vagy leírt számlákhoz kapcsolódóan befolyt összegek saját bankszámlára történő átirányítása)
 - Fizikai eszközök vagy szellemi termékek ellopása
 - Valótlan szolgáltatásokkal szembeni kifizetések (fiktív szállítók, beszerzéshez kapcsolódó kenőpénzek) vagy meg nem kapott áruk kifizettetése
 - A gazdálkodó egység eszközeinek személyes használata

37. oldal

 Magyar Könyvvizsgálói Kamara

II. A visszaélés típusai

Visszaélési séma	Leírás
Összeférhetetlenség	"Szállítóban vagy vevőben meglévő közvetlen vagy közvetett munkavállalói érdekeltség következtében - azok jogosulatlanul, magasabb áron megbízást kapnak - alvállalkozóként kapnak megbízást - a szállítók fiktív vagy hiányos, hibás teljesítményt végeznek - a vevők, ügyfelek indokolatlan kedvezményekben részesülnek"
Megvesztegetés	Egy lehetséges megvesztegetés közvetlen vagy közvetett kérése, felajánlása, adása vagy elfogadása, illetve ezek kilátásba helyezése, amely elfogadójának a megfelelő kötelességteljesítését vagy magatartását megghiúsítja.
Nem jogos előnyök illetve juttatások	Jogtalan előny (juttatás) vagy ezek kilátásba helyezése, amely elfogadójának a megfelelő kötelességteljesítését vagy magatartását megghiúsítja.

38. oldal

 Magyar Könyvvizsgálói Kamara

II. A visszaélés típusai

Visszaélési séma	Leírás
Gazdasági zsarolás	A vállalat munkavállalója üzleti partner vagy harmadik személy a vállalattal szemben döntések meghozatalát ellenszolgáltatás fejében köti ki, és ennek elmaradása esetén valamilyen retorziót helyez kilátásba.
Pénzeszközök eltulajdonítása, illetve „lefölözése”	"A Vállalat munkavállalója a Vállalat tulajdonát képező pénzeszközt - eltulajdonít (pl. pénztárból, vagy értékesítésből származó bevételt nem fizeti be a pénzárbá) - nem megfelelő kedvezményezett számára utal"
Készletek, tárgyi eszközök és egyéb eszközök eltulajdonítása, illetve nem megfelelő használata	"A Vállalat munkavállalója készleteket, és egyéb eszközöket (Tárgyi eszközöket) - leplezetlenül eltulajdonítja- leplezetten (pl. hamis kivezetés, személyes célú beszerzés) eltulajdonítja - nem vállalati célra használja"

39. oldal

 Magyar Könyvvizsgálói Kamara

II. A visszaélés típusai

Visszaélési séma	Leírás
Pénzügyi jelentések manipulálása	A Vállalat munkavállalója meghamisítja a beszámoló adatait, annak érdekében, hogy az ne a valós képet mutassa be
Nem pénzügyi jelentések manipulálása	A Vállalat munkavállalója nem pénzügyi jelentések valóságtartalmát változtatja meg.
Információval való visszaélés	A Társaság üzleti titkainak, bizalmas információinak szándékos továbbadása illetéktelenek számára.

40. oldal

 Magyar Könyvtárosok Kamara

III. Motiváció / Nyomás

- Külső nyomás:
 - Erős verseny, kereslet jelentős visszaesése
 - Magas fokú sebezhetőség, kitettség a változásokkal szemben
 - Működési veszteségek, fenyegető csőd
 - Gyors növekedés, szokatlan nyereségesség
- Belső nyomás:
 - Irreális nyereségcél a befektetők felé
 - További finanszírozás szükségessége
 - Gyenge pénzügyi eredmények hátrányos hatása
 - Javadalmazás jelentős hányada nyereséghez kötve

42. oldal

Magyar Könyvtárosok Kamara

III. Motiváció / Nyomás

- Motiváció az egyén szintjén:
 - Magánéleti problémák, pénzügyi nehézségek
 - Az egyén a lehetőségeit meghaladó életvitelt folytat („tovább nyújtózkodnak, mint ameddig a takarójuk ér)
 - Szerencsejáték, drogok, alkohol
 - Munkahelyi nyomás (bosszú, elismertség)
 - Unalom
 - Egyéb (társadalmi elismertség)

43. oldal

Magyar Könyvtárosok Kamara

III. Alkalom, lehetőség

- Az egyén bizalmi pozíciót tölt be és a kontroll-szervezet adott hiányosságával tisztában van (**információ**), és
- A visszaélés elkövetésével kapcsolatos tudás birtokában van (**képesség**)
- Példák
 - A visszaélés kiszűrését szolgáló ellenőrzés hiánya, illetve annak megkerülése
 - A teljesítmény színvonalát nem lehet megítélni (szabvány hiánya)
 - Elkövetők fegyelmezésének hiánya (retorzió hiánya)
 - Információhiány (káosz)
 - Tudatlanság, apátia és alkalmatlanság
 - Ellenőrzési útvonal hiánya
 - Informatikai kijátszása, illetve kijátszhatósága
 - Felelőségek szétválasztásának hiánya

44. oldal

 Magyar Könyvtárosok Kamara

III. Önigazolás

- A hozzáállás, a jellem, illetve adott etikai értékek megengedik, hogy az egyén tudatosan és szándékosan tisztességtelen cselekedetet hajtson végre
- Többnyire három dologra vezethető vissza: 1) nem bűncselekmény, 2) jogosság, 3) nem teljes körű felelősségre vonás
- Példák
 - A szervezet tartozik nekem
 - Csak kölcsönveszek
 - Senkinek nem fáj
 - Többet érdelek
 - Jó célt szolgál
 - Valamit fel kell áldozni
 - Mindenki ezt csinálja

45. oldal

 Magyar Könyvtárosok Kamara

IV. Visszaélések tünetei

Csalásra utaló jelek

Jellemző magatartás a csalás leplezésére

Figyelmen kívül hagyjuk a figyelmeztető jeleket?

46. oldal

 Magyar Könyvvizsgálói Kamara

Figyelmeztető jelek

Csalás, visszaélés előfordulását jelezheti:

- Bonyolult szervezeti struktúra, nehezen beazonosítható felelős személyek
- Felső szintű vezetés gyakori cserélődése
- Vezetésben egy személy vagy kis csoport dominál
- Kapcsolt felekkel jelentős, nem szokásos ügyletek
- Domináns jelenlét egy ágazati szektorban
- Jelentős becslések
- Jelentős, szokatlan ügyletek (tartalom elsődlegessége a formával szemben)
- Határokon átnyúló, szokatlan országokban, adóparadicsomokban létrejött ügyletek
- Belső kontroll hiánya, kijátszható engedélyezési utak
- Összefonódás szállítókkal, alvállalkozókkal, ügyfelekkel (szállító kiválasztási folyamat nem megfelelően szabályozott)
- Nem biztosított a jogszabályi megfelelés betartása

47. oldal

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

VI. A könyvvizsgáló célja és felelőssége (ISA 240)

A könyvvizsgáló célja, hogy:

- azonosítsa és felmérje a pénzügyi kimutatások csalásból eredő lényeges hibás állításainak kockázatait;
- elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot szerezzen a csalásból eredő lényeges hibás állítás becsült kockázatairól a megfelelő válaszok megtervezésén és megvalósításán keresztül; továbbá
- megfelelően válaszoljon a könyvvizsgálat során azonosított csalásra vagy gyanított csalásra.

A könyvvizsgáló felelőssége:

- A nemzetközi könyvvizsgálati standardokkal összhangban lévő könyvvizsgálatot végző könyvvizsgáló felelős azért, hogy kellő bizonyosságot szerezzen arra vonatkozóan, hogy egészében véve a pénzügyi kimutatások nem tartalmaznak akár csalásból, akár hibából eredő lényeges hibás állítást.

49. oldal

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

VI. A könyvvizsgáló célja és felelőssége (ISA 240)

A csalás megelőzése és feltárása elsődlegesen a gazdálkodó egység **irányításával megbízott személyek és a vezetés felelőssége!**

Fontos, hogy:

- a vezetés – az irányítással megbízott személyek felügyelete alatt – hangsúlyt helyezzen a csalás megelőzésére, ami csökkentheti az előfordulás lehetőségét, valamint az elrettentésre
- becsületesség és etikus viselkedés kultúrájának kialakítása és elkötelezettség annak betartására és betartatására
- Az irányítással megbízott személyek felügyeljük és megakadályozzák a kontrollok felülírását, valamint a pénzügyi beszámolási folyamat nem helyénvaló befolyásolását (a vezetés erőfeszítései az eredmény menedzselésére annak érdekében, hogy befolyásolják a gazdálkodó egység teljesítményének és jövedelmezőségének elemzők általi megítélését)

50. oldal

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

VII. Követelmények

- I. Szakmai szkepticizmus
- II. A megbízásért felelős munkacsoport megbeszélése
- III. Kockázatbecslési eljárások
- IV. Csalásból eredő lényeges hibás állítások kockázatainak azonosítása és becslése
- V. Válaszok a csalásból eredő lényeges hibás állítás becsült kockázataira
- VI. A könyvvizsgálati bizonyíték értékelése
- VII. Ha a könyvvizsgáló nem tudja folytatni a megbízást
- VIII. Írásbeli nyilatkozatok
- IX. Kommunikáció a vezetés felé és az irányítással megbízott személyekkel
- X. Kommunikáció a szabályozó és a végrehajtó hatóságok felé
- XI. Dokumentálás

51. oldal

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

VII. Követelmény – I.

Szakmai szkepticizmus (ISA 220)

- Szakmai szkepticizmus
- könyvvizsgálónak fenn kell tartania a szakmai szkepticizmust az egész könyvvizsgálat során, felismerve annak lehetőségét, hogy csalásból eredő lényeges hibás állítás állhat fenn a könyvvizsgálónak a gazdálkodó egység vezetése és az irányítással megbízott személyek őszinteségével és tisztességével kapcsolatos múltbeli tapasztalatai ellenére
- Ha a könyvvizsgálat során azonosított feltételek miatt a könyvvizsgáló úgy véli, hogy lehet, hogy egy dokumentum nem hiteles, vagy hogy egy dokumentumban levő feltételeket módosították, de ezt a könyvvizsgálóval nem ismertették, akkor a könyvvizsgálónak tovább kell ezt vizsgálnia
- Ha a vezetéssel vagy az irányítással megbízott személyekkel készített interjúk során kapott válaszok nincsenek összhangban, akkor a könyvvizsgálónak ki kell vizsgálnia a következetlenségeket.

52. oldal

 Magyar Könyvvizsgálói Kamara

VII. Követelmény – I.

Szakmai szkepticizmus (ISA 220)

- Szakmai szkepticizmus – Általános gyakorlati megfontolások:
 - Előzetes várakozások felállítása, előzmények vizsgálata
 - A tartalom elsődlegessége a formával szemben
 - Nem szabad elveszni a részletekben, mindig a teljes képet kell értékelni
 - Munkalapok, könyvvizsgálati eljárások mechanikus elvégzését kerülni szükséges
 - Az ügyféltől kapott válaszokat próbáljuk minden esetben külső, független adatokkal, információkkal összehasonlítani
 - Megfelelő tapasztalattal rendelkező csapattagot kell kijelölni az egyes könyvvizsgálati eljárások végrehajtására
 - Kockázatosabb területeket tapasztaltabb kollégák vizsgálják
 - A csapat sokrétű és releváns tudással rendelkezzen

53. oldal

 Magyar Könyvvizsgálói Kamara

VII. Követelmény – II.

A megbízásért felelős munkacsoport megbeszélése (ISA 240, 315)

Vizsgálat indító tervezési megbeszélés témakörei a gyakorlatban:

- Félre kell tenni a munkacsoport véleményét, hogy a vezetés őszinte és tisztességes
- A teljes csapat részvétele fontos
- Hol és hogyan merülhet fel csalásból eredő lényeges hibás állítás?
 - Az árbevétel elszámolás folyamata*
 - Kapcsolt tranzakciók
- } csalási kockázattal potenciálisan leginkább érintett területek
- Kontrollok felülírása a vezetés által*
- Piaci környezet változása - ösztönző tényezők (versenytársak, csökkenő kereslet, gyorsan változó technológia)
- Lehetőségek megvitatása – belső ellenőrzési környezet értékelése
- Vállalati kultúra (etikai kódex létezése)
- Vezetés által gyakorolt kontrollok
- Múltbéli tapasztalatok – vezetés tisztessége

*Az árbevétel elszámolás és a kontrollok vezetés általi felülírása a csalás kockázatának szempontjából a standard alapján kötelezően mérlegelendő területek.

54. oldal

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

VII. Követelmény – II.

A megbízásért felelős munkacsoport megbeszélése (ISA 240,315)

Vizsgálat indító tervezési megbeszélés témakörei a gyakorlatban:

- Vezetés felül tudja-e írni a kontrollokat? Van-e erre lehetőség?
- Vezetés vagy munkavállalók viselkedésének változása
- Szokatlan, nem a normál üzletmenethez kapcsolódó tranzakciók (külső és cégcsoporton belüli partnerekkel)
- Megfelelő tapasztalattal rendelkező csapattagot kell kijelölni az egyes könyvvizsgálati eljárások végrehajtására
- A csapaton belüli kommunikáció kijelölése egy esetleges csalás észlelésekor
- A csalásból eredő lényeges hibás állítás lehetőségéhez kapcsolódó megfelelő gondolkodásmód fenntartásának hangsúlyozása a könyvvizsgálat teljes folyamata során
- Tervezett válaszok a csalásból eredő lényeges hibás állításnak való kitettségre
- Kiszámíthatatlansági elem hogyan kerül beépítésre a könyvvizsgálati eljárások jellegébe, ütemezésébe és terjedelmébe

55. oldal

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

VII. Követelmény – III.

A Kockázatbecslési eljárások (ISA 240, 315)

1) Interjú készítése a vezetéssel

- Hogyan méri fel a vezetés a lényeges hibás állítások kockázatát?
- Vezetés által kialakított folyamat a csalás azonosítására (felmérés jellege, terjedelme, gyakorisága)
- Van-e tudomása csalásról, visszaélésről?
- Hogyan és milyen gyakorisággal tájékoztatja az irányítással megbízott személyeket?
- Hogyan és milyen gyakorisággal kommunikálja a munkavállalók felé az üzleti gyakorlatra és az etikus viselkedésre vonatkozó nézeteit? (etikai kódex, hot line információk)
- Anyavállalat hogyan kíséri figyelemmel a leányvállalatok működését

2) Egyéb munkatársakkal készített interjúk

- Lehetőség egyéb információ szerzésre, amelyek egyébként nem kerülnek kommunikálásra
- A számviteli elszámolásokért felelős kulcs pozícióban lévő emberek; jelentős folyamatok felügyeletéért felelős vezetők

56. oldal

 Magyar Könyvvizsgálói Kamara

VII. Követelmény – III.

A Kockázatbecslési eljárások (ISA 315)

- Pl. beruházások esetén beszerzési osztály tagjaival történő interjú; tendereztetési folyamat áttekintése
- Az alábbi példa kérdések segítenek beazonosítani a csalási kockázattal érintett területeket:
 - *Van tudomása arról, hogy a társaságnál szokatlan, gyanús tevékenység folyna (mint pl. csalás, sikkasztás, egyéb visszaélés)?*
 - *Mit gondol a társaság kockázat kezelési intézkedéseiről, a jelenlegi folyamatokról? Van-e tudomása olyan tranzakcióról, kifizetésről, mely a társaság könyveiben nem jelenik meg, pedig kellene?*
 - *Van-e tudomása arról, hogy egy munkavállaló, hamis, vagy félrevezető információt adott, visszatartott információt a könyvvizsgáló elől, vagy egyéb ellenőrző szerv elől?*
 - *Független szemmel, mit gondol, milyen területek lehetnek a társaságnál kockázatosak, melyek hatással lehetnek a társaság beszámolójára?*
 - *Érez túlságosan nagy nyomást, hogy a célkitűzéseket (célszámokat) elérje?*
 - *Kért-e Öntől a felettese olyat, hogy olyat tegyen, ami nem helyénvaló, nem etikus?*

57. oldal

 Magyar Könyvvizsgálói Kamara

VII. Követelmény – III.

A Kockázatbecslési eljárások (ISA 315)

3) Belső ellenőrökkel készített interjú

- Van-e tudomásuk tényleges, vélt vagy állítólagos csalásról?
- Hogyan értékelik a csalás kockázatát?
- Milyen vizsgálatokat végeztek az időszakban és milyen megállapításra jutottak?
- A vezetés kielégítő válaszokat adott-e a megállapításokra?
- Tartja-e a vezetés az egyes megállapítások megszüntetésére vonatkozó határidőket?

4) Irányítással megbízott személyekkel készített interjúk

- Hogyan felügyelik a vezetésnek a gazdálkodó egységen belüli csalás azonosítására végzett eljárásait
- Felügyelő Bizottsági üléseken való részvétel/ napirendek, határozatok megismerése
- Audit Bizottsági üléseken való részvétel

58. oldal

 Magyar Könyvvizsgálói Kamara

VII. Követelmény – IV.

Csalásból eredő lényeges hibás állítások kockázatainak azonosítása és becslése
és az arra vonatkozó válaszok
(ISA 240, 315)

1) Pénzügyi kimutatások szintjén fennálló csalás kockázata és a vonatkozó válaszok

- Könyvvizsgálati munka részletes megtervezése, kockázatok beazonosítása
- Munka csapat összeállítása (megfelelő szaktudás és tapasztalat)
- Számviteli politika áttekintése különös figyelemmel a választási lehetőségekre
 - A választott értékelés lehetőséget ad az eredmény manipulálására?
 - Pl.: Ingatlanok piaci értékelése és a megbízott értékbecslő befolyásolása
- Külső, belső szakértő bevonása
- Vezetés írásbeli nyilatkozatai
- Kiszámíthatatlansági elem beillesztése:
 - Eljárások ütemezésének megváltoztatása
 - Mintavételezés megváltoztatása (alacsonyabb határérték alkalmazása; nem jelentős tételek tesztelése)
 - Korábbi időszakban nem tesztelt számlaegyenleg vizsgálata

59. oldal

 Magyar Könyvvizsgálói Kamara

VII. Követelmény – IV.

Csalásból eredő lényeges hibás állítások kockázatainak azonosítása és becslése
és az arra vonatkozó válaszok

2) Állítások szintjén fennálló csalás kockázata és a vonatkozó válaszok

- Eljárások jellegének, ütemezésének megváltoztatása:
 - Külső megerősítések kibővítése (nem csak egyenlegek, hanem forgalom és szerződéses feltételek visszaigazoltatása)
 - Készlet leltáron való részvétel előzetes bejelentés nélkül vagy a korábbiaknál több helyszínen
- Elemző eljárások részletesebb szinten történő végrehajtása
- Számítógépes adatelemzési technikák alkalmazása a teljes könyvelési állományra
- Számviteli becslések vizsgálata (tárgyévi és előzős évi becslések áttekintése; feltételezések iparági gyakorlathoz való hasonlítása)
- Kézi és vegyes feladások ellenőrzése
- Fordulónap környéki tételek tesztelése
- Szokatlan, új és jelentős tételek tesztelése

60. oldal

 Magyar Könyvvizsgálói Kamara

VII. Követelmény – IV.

Csalásból eredő lényeges hibás állítások kockázatainak azonosítása és becslése
és az arra vonatkozó válaszok
(ISA 240, 315)

3) Speciális válaszok – Bevételek megjelenítéséhez kapcsolódó csalás kockázata

- A bevételek megjelenítésében a csalás kockázata magasabb
- Külső/belső környezet nyomása: túl korai bevétel megjelenítés, a bevételek eltúlzása, fiktív bevételek könyvelése
- Elemző eljárások végrehajtása alábontott adatok használatával (havonta, termékcsoportonként vagy üzleti szegmensenként az előző időszakhoz hasonlítva)
- Adatelemzős eljárások számítógép használatával: pl.: nem vevővel vagy készpénzzel szemben könyvelt tranzakciók ellenőrzése
- Fordulónaphoz közeli kiugró bevétel könyvelések ellenőrzése különös tekintettel a teljesítés időpontjának meghatározására
- Fordulónapot követő jóváírások tesztelése
- Projekt elszámolás esetén a készültségi fok és várható nyereséghányad (szerződött bevétel és várható költségek becslésének ellenőrzése)

61. oldal

 Magyar Könyvvizsgálói Kamara

VII. Követelmény – IV.

Csalásból eredő lényeges hibás állítások kockázatainak azonosítása és becslése
és az arra vonatkozó válaszok

4) Speciális válaszok – Kontrollok felülírásához kapcsolódó csalás kockázata a vezetés által

- Meg kell határozni azokat a területeket, amelyek érintettek lehetnek a vezetés általi csalás kockázatával,
- Jelelemzően eszközök, kötelezettségek értékeléséhez kapcsolódnak
 - Értékvesztés képzés (vevő, készlet)
 - Céltartalékok alulbecslése
 - Kapcsolt tranzakciók amelyekről csak a vezetés tud és nem tartoznak a normál üzletmenetbe

62. oldal

 Magyar Könyvvizsgálói Kamara

VII. Követelmény – IV.

Csalásból eredő lényeges hibás állítások kockázatainak azonosítása és becslése és az arra vonatkozó válaszok

Adatelemzés

- Egyre hangsúlyosabb szerepet kap a könyvvizsgálat során = jövő könyvvizsgálata
- Kiváló eszköz a lényeges hibás állítások azonosítására
- Előnyei:
 - A teljes adatállományra vonatkozóan ad válaszokat, nem mintavétel alapján von le következtetéseket
 - Hatékonyabb vizsgálati módszerek, a kiemelt területek vizsgálatára kiemelt hangsúly és idő kerül
 - Hozzáadott érték, a pénzügyi elszámolási folyamatok javításához, hatékonyabbá tételéhez is segítséget ad (pl. zárási folyamat hiányosságai, időzítése)

63. oldal

 Magyar Könyvvizsgálói Kamara

VII. Követelmény – IV.

Csalásból eredő lényeges hibás állítások kockázatainak azonosítása és becslése és az arra vonatkozó válaszok

Főkönyvi feladások tesztje – az adatelemzés egyik fajtája

- A vezetés által történő kontrollok felülírása csalási kockázatra adott egyik könyvvizsgálati válasz
- A tesztelési kritériumok meghatározása kiemelt fontosságú hogy a teszt elérje a célját
- Néhány példa a főkönyvi feladások tesztje során végzett vizsgálatokra:
 - Mérleg fordulónaphoz közeli tételek tesztje
 - Szokatlan számlapárokra történő könyvelések ellenőrzése – Pl. árbevétel elszámolása nem pénzeszközökkel vagy vevőkövetelésekkel szemben
 - Egyes felhasználók által végzett könyvelések elemzése (pl. vannak-e olyan tranzakciók amelyeket olyan munkavállalók könyveltek, akiknek ez nem illik a munkakörébe)
 - Szokatlan időpontokban végzett könyvelések (hétvégén, éjszaka)
 - Annak ellenőrzése, hogy jelentős tranzakciók visszaforgatásra, stornózásra kerültek-e a fordulónapot követő időszak elején
 - Szokatlan megnevezésű tranzakciók

64. oldal

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

VII. Követelmény – VI.

A könyvvizsgálati bizonyíték értékelése

- Könyvvizsgálat végéhez közeli időpontban – átfogó következtetés kialakítása, hogy az elemző eljárások jeleznek-e csalásból eredő kockázatot
- Hibás állítás azonosítása esetén - függetlenül attól, hogy az lényeges vagy sem - értékelni kell, hogy csalásból adódott-e, érintett-e a vezetés
- Ha csalásból eredhet – újra kell értékelni a csalás kockázatának becslését és ennek hatását a kockázatokra adott könyvvizsgálati eljárások jellegére, ütemezésére és terjedelmére
- Ha lényeges hibás állításokat észlel a könyvvizsgáló, vagy nem képes következtetést levonni arról, hogy a pénzügyi kimutatások csalásból eredő lényeges hibás állításokat tartalmaznak-e, a könyvvizsgálónak értékelnie kell a könyvvizsgálatra gyakorolt hatásokat.

65. oldal

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

VII. Követelmény – VII.

Ha a könyvvizsgáló nem tudja folytatni a megbízást

- Ha csalásból vagy gyanított csalásból eredő hibás állítás miatt a könyvvizsgáló nem tudja a könyvvizsgálat végrehajtását folytatni:
 - meg kell állapítania a vonatkozó szakmai és jogi felelősségeit
 - meg kell vitatnia a vezetés megfelelő szintjével és az irányítással megbízott személyekkel a visszalépését, annak okait
 - követelmény-e, hogy jelentést tegyen a könyvvizsgálati kinevezést adó személynek vagy személyeknek, vagy bizonyos esetekben a felügyeleti hatóságoknak

66. oldal

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

VII. Követelmény – VIII.

Írásbeli nyilatkozatok

- A könyvvizsgálónak írásbeli nyilatkozatokat kell beszereznie a vezetéstől és adott esetben az irányítással megbízott személyektől arra vonatkozóan, hogy:
 - A vezetés elismeri a csalások megelőzésére és feltárására létrehozott belső kontroll kialakításával, bevezetésével és fenntartásával kapcsolatos felelősségüket
 - ismertették a könyvvizsgálóval a csalás kockázatának felmérésével kapcsolatos eredményeit,
 - ismertették a könyvvizsgálóval a gazdálkodó egységet érintő, csalással vagy vélt csalással kapcsolatos ismereteiket:
 - a vezetés
 - a belső kontrollban fontos szerepet játszó munkavállalók, vagy
 - mások, ahol a csalás lényeges hatással lehetett a pénzügyi kimutatásokra, továbbá
 - ismertették a könyvvizsgálóval a munkavállalók, korábbi munkavállalók, elemzők, szabályozók vagy mások által tett, a gazdálkodó egység pénzügyi kimutatásait érintő csalásra vagy vélt csalásra vonatkozó bármely kijelentéssel kapcsolatos ismereteiket.

67. oldal

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

VII. Követelmény – IX.

Kommunikáció a vezetés felé és az irányítással megbízott személyekkel

- Ha a könyvvizsgáló csalást azonosított vagy olyan információt szerzett be, amely azt jelzi, hogy csalás esete állhat fenn, a könyvvizsgálónak ezeket az ügyeket kellő időben kommunikálnia kell a vezetés megfelelő szintje felé annak érdekében, hogy tájékoztassa a felelőségeik szempontjából releváns ügyekről azokat, akik elsődlegesen felelősek a csalás megelőzéséért és feltárásáért.
- Amennyiben a vezetés részvételének gyanúja felmerül – az irányítással megbízott személyek felé
- Kommunikáció – a munkacsoport vezetője (aláíró könyvvizsgáló, partner)

68. oldal

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

VII. Követelmény – X.

Kommunikáció a szabályozó és végrehajtó hatóságok felé

- Ha a könyvvizsgáló csalást azonosított vagy gyanít, meg kell állapítania, hogy van-e arra vonatkozó felelőssége, hogy az előfordulást vagy a gyanút a gazdálkodó egységen kívüli fél felé jelentse.
- Bár a könyvvizsgáló ügyfél-információk bizalmas kezelésére vonatkozó szakmai kötelessége kizárhatja az ilyen jelentést, a könyvvizsgáló jogi felelőssége bizonyos körülmények között felülírhatja a titoktartás kötelezettségét.

69. oldal

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

VII. Követelmény – XI.

Dokumentálás (ISA 330)

- Munkacsoport megbeszélése (időpont, résztvevők, megbeszélés eredménye)
- A pénzügyi kimutatások egészére, valamint az állítások szintjén fennálló, csalásból eredő vagy azonosított kockázatokat
- Az erre adott átfogó és állításonkénti válaszokat
- A könyvvizsgálati eljárások eredményeit
- A vezetéssel, irányítással megbízott személyek, egyéb dolgozókkal folytatott csalással kapcsolatos kommunikációt
- A gazdálkodó egység csalás kockázatával kapcsolatos folyamatait, kontrolljait
- Ha a bevételekre / kapcsolt tranzakciókra azonosított csalás kockázata alacsony – ennek indoklását
- Főkönyvi feladatok vizsgálatát a vezetés által történő kontrollok felülírására adott egyik válaszként

70. oldal